

ХАРААТ БУС АУДИТЫН ТОГТОЛЦОО

Чой.ЧИМИДСҮРЭН
Монголын Мэргэшсэн Нягтлан
Бодогчдын Институт

ЭРХ ЗҮЙН ОРЧИН

Нягтлан бодох бүртгэл, аудитын харилцааг зохицуулсан бие даасан суурь хуулиуд:

Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль /1993.02.08/

Аудитын тухай хууль
/1997.05.01/

Төрийн аудитын тухай хууль
/2003.01.03/

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ

МОНГОЛ УЛСЫН АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ
1997 оны 05 сарын 01 өдөр баталсан

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2001 оны 11 сарын 30 өдөр

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2003 оны 05 сарын 15 өдөр

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2005 оны 01 сарын 28 өдөр

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2006 оны 01 сарын 12 өдөр

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2006 оны 12 сарын 15 өдөр

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2011 оны 10 сарын 06 өдөр

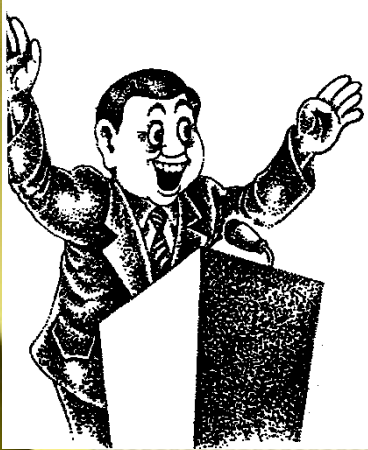
АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ
2012 оны 12 сарын 27 өдөр

АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН 13-Р ЗҮЙЛ:

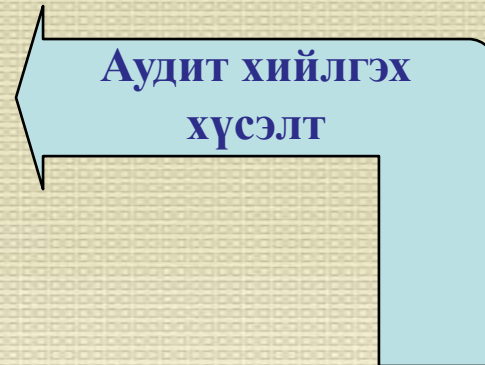
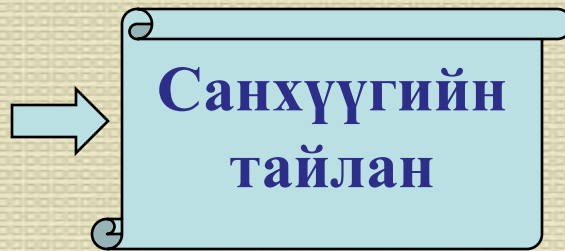
МОНГОЛЫН МЭРГЭШСЭН НЯГТЛАН БОДОГЧДЫН ИНСТИТУТ:

- МУМНБ, Аудиторын ёс зүй
- Мэргэжлийн сургалт зохион байгуулах,
- Мэргэшсэн нягтлан бодогчийн эрх олгох шалгалт авах,
- Аудитын байгууллагыг арга зүйн удирдлага, зөвлөгөө, мэдээллээр хангах үйл ажиллагаа явуулна.

АУДИТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

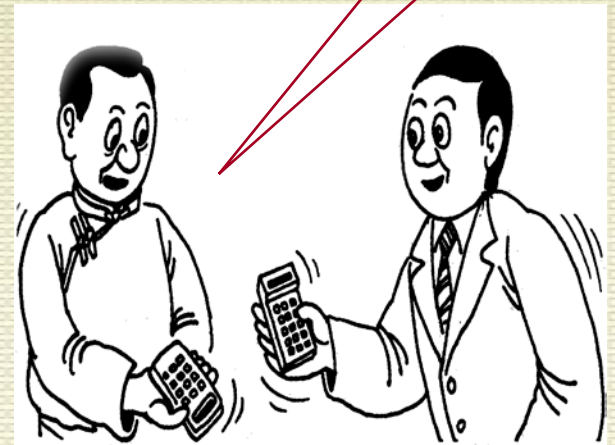
Менежер

Энэ одоо тэгээд үнэн л байдаг байгаа даа

Аудитор

Хувь нийлүүлэгч,
Хөрөнгө оруулагч

АУДИТЫН ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ЭРЭЛТ, ХЭРЭГЦЭЭ – ШААРДЛАГА

Бүртгэлтэй аж ахуйн нэгжийн тоо 104164

Идэвхитэй үйл ажиллагаа явуулж байгаа 67381

Аудитын хуулийн дагуу аудит хийлгэх

Хувьцаат компани 313

Гадаадын хөрөнгө оруулалттай 10000 гаруй

Хадгаламж зээлийн хоршоо 192

Банк 14

Банк бус санхүүгийн байгууллага 211

Даатгал, хохирол үнэлэгч, зуучлагч 16+10+15

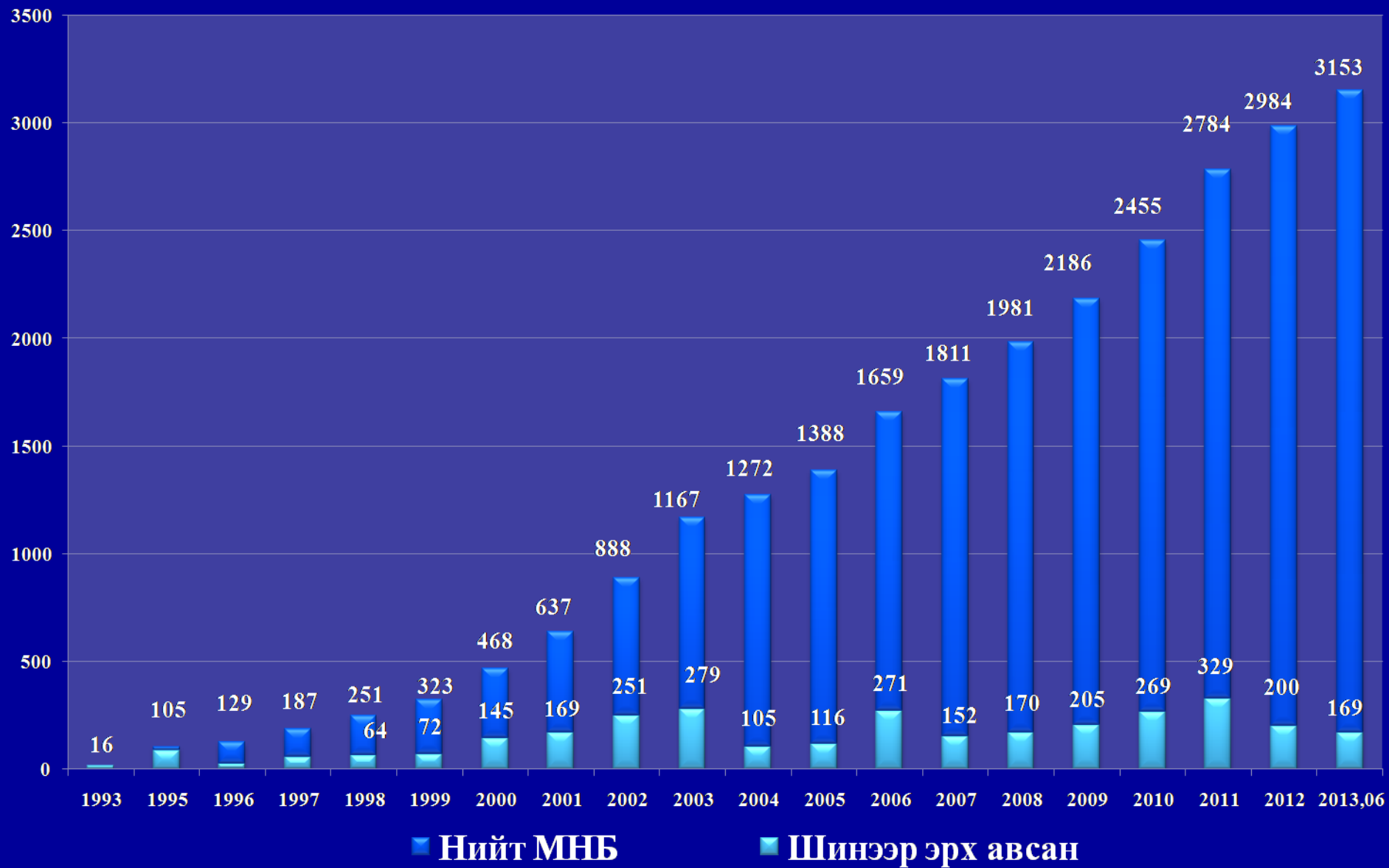
Брокер, диллер, үнэт цаасны 83

Нийт актив 50.0 саяаас дээш 15500 орчим

Аудитын компаниудад ажиллах мэргэжлийн боловсон хүчин

- ✓ Аудитор
- ✓ Мэргэшсэн Нягтлан Бодогч
- ✓ Аудиторын туслах

МЭРГЭШСЭН НЯГТЛАН БОДОГЧДЫН ТОО

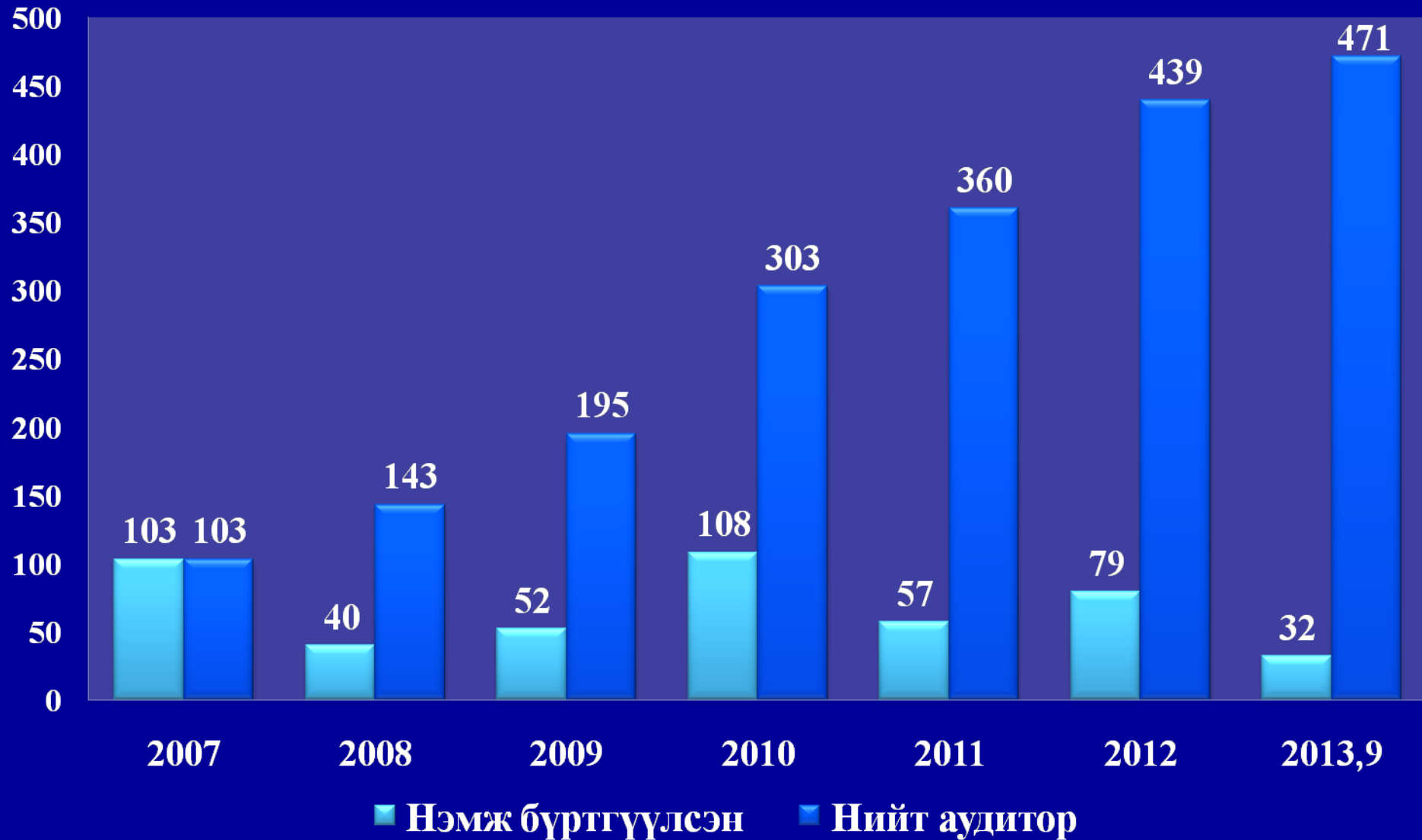
АУДИТЫН ТУХАЙ ХУУЛЬ 17-Р ЗҮЙЛ:

Аудитор:

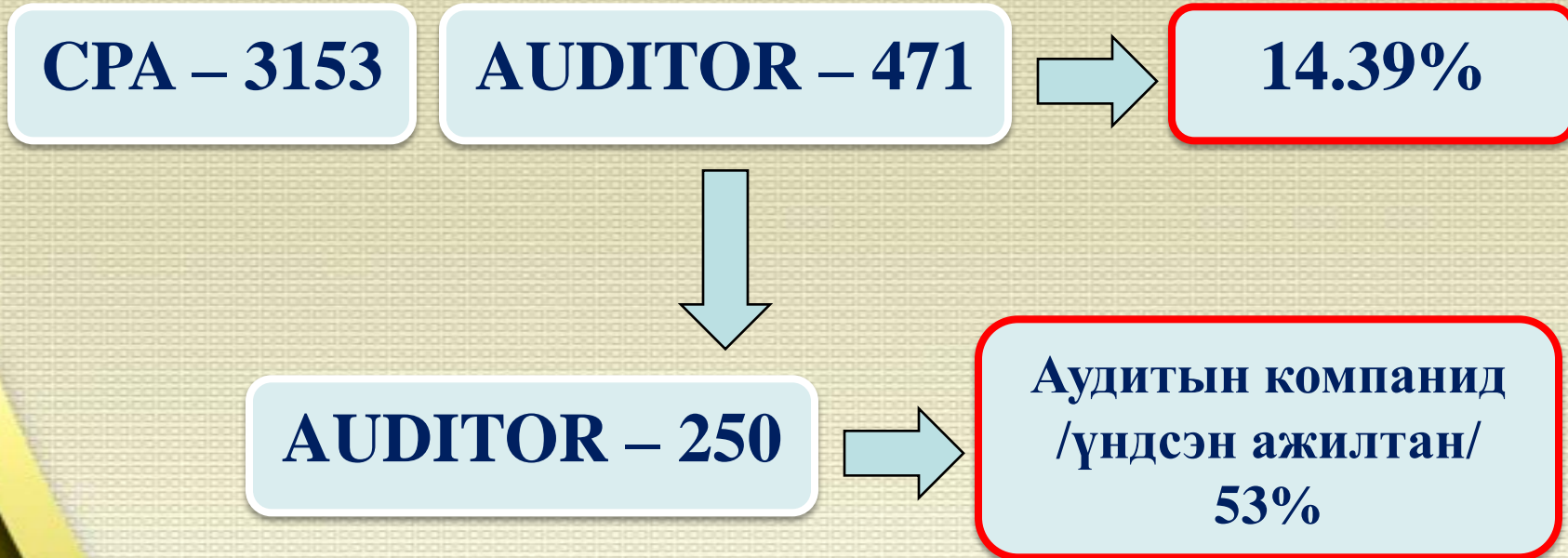
Дараах шаардлагыг хангасан мэргэшсэн нягтлан бодогч аудитын байгууллагад аудиторроор ажиллана:

- ✓ Мэргэшсэн нягтлан бодогчийн хоёр, гурван дахь шатны шалгалтанд тэнцсэн;
- ✓ Нягтлан бодогчийн мэргэжил эзэмшсэнээс хойш мэргэшлийн ёс зүйг зөрчөөгүй;
- ✓ Аудитын байгууллагад 3-аас доошгүй жил аудиторын туслахаар ажилласан.

АУДИТОРЫН ТОО

БОЛОВСОН ХҮЧ

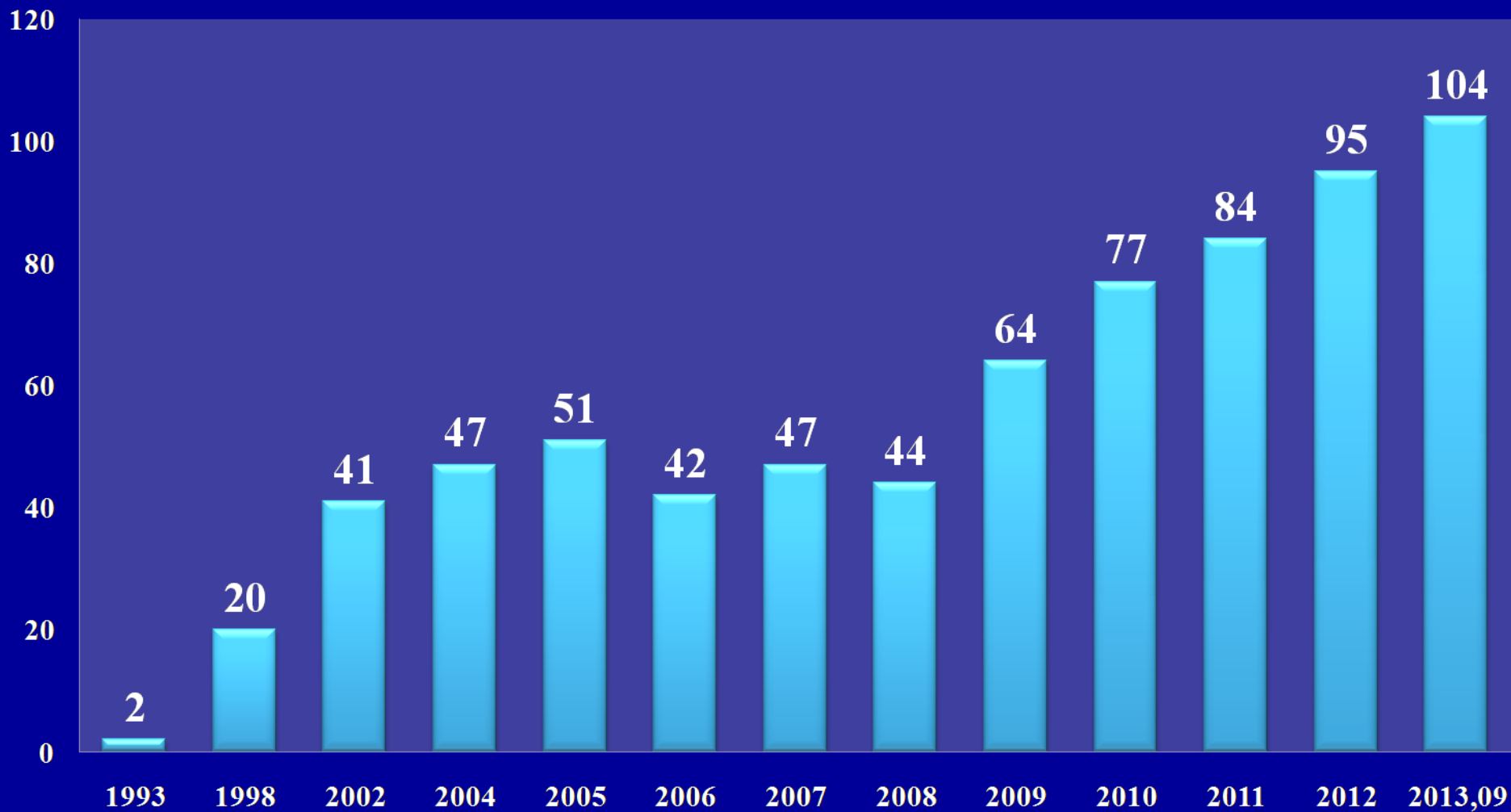
АУДИТЫН КОМПАНИ

Монгол улсын Аудитын тухай хуулинд “Аудитын байгууллага нь хувьцаат компани, хоршооноос бусад хэлбэрээр зохион байгуулагдсан аж ахуйн нэгж байна” гэж заасны дагуу манай аудитын байгууллагууд ХХК хэлбэрээр зохион байгуулагдсан.

Аудитын тухай хуулийн 25-р зүйлд заасан шаардлага хангасан байна.

- ✓ Аудитын үйл ажиллагаа эрхлэгчид нь зөвхөн аудитор байх;
- ✓ Байгууллагын удирдлага / дарга, захирал/ болон мэргэжлийн шийдвэр гаргах эрхтэй албан тушаалтан нь мэргэшсэн нягтлан бодогчийн эрхийг хугацаагүй авсан бөгөөд аудитор байх;
- ✓ Үндсэн орон тооны 2-оос доошгүй аудитортой байх;
- ✓ Үйл ажиллагаа явуулах ажлын байр, техник хэрэгслээр хангагдсан байх;
- ✓ Энэ хуулийн 4 дүгээр зүйлд зааснаас бусад болон бусдад хараат болж болох үйл ажиллагаа эрхлэхгүй байх.
- ✓ Аудитын үйлчилгээний дотоод стандарттай байх;

АУДИТЫН КОМПАНИЙН ТОО

■ Аудитын компани

АУДИТЫН КОМПАНИ

/ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАГЧ/

Гадаадын хөрөнгө оруулалттай аудитын компаниуд:

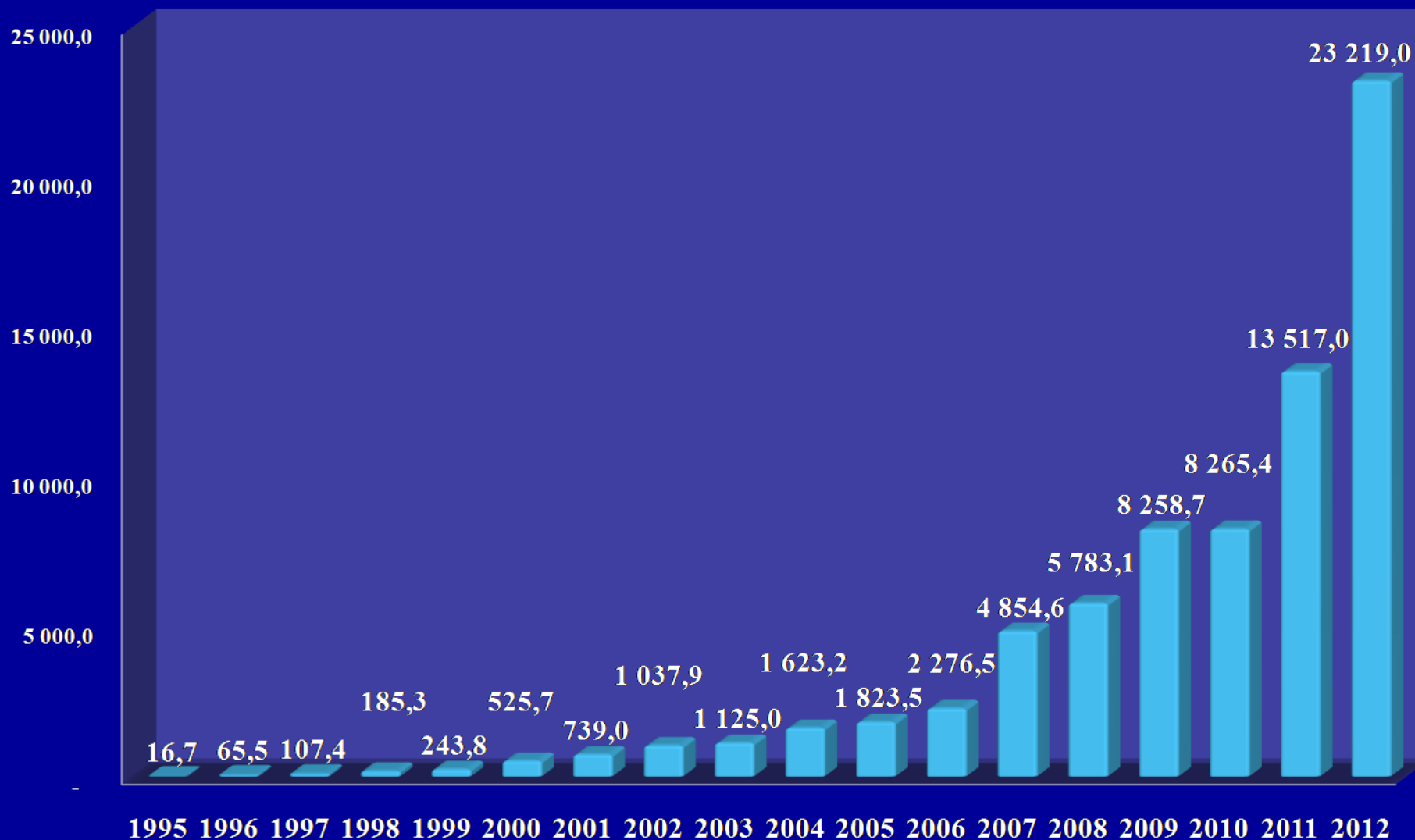
- Эрнст&Янг Монгол Аудит ХХК
- Пантер Мидланд Аудит ХХК
- ПрайсуотерХаузКуперс Аудит ХХК
- Делойтт Аудит ХХК
- Ки Пи Эм Жи Аудит ХХК
- БДО Аудит ХХК

Гадаадын аудитын компанийн сүлжээ аудитын компаниуд:

- Далайван Аудит ХХК – Baker Tilly International
- Улаанбаатар Аудит ХХК – Grant Thornton
- Ситико Аудит ХХК – В К R International

АУДИТЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ОРЛОГО

/САЯ ТӨГРӨГ/

■ Аудитын үйлчилгээний орлого

АУДИТЫН СТАНДАРТ

Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай болон Аудитын тухай хуулинд Монгол улс Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт (НББОУС), Аудитын Олон Улсын Стандарт (АОУС)-ийг мөрдөнө гэж заасан.

Аудитын Олон Улсын Стандарт – 1995 /1999 НББМЗ/

Аудит, Баталгаажуулалт ба Ёс Суртахууны олон улсын тунхаглалтын гарын авлага – 2003 /2005 онд ҮАГазар/

Аудитын олон улсын стандартын өөрчлөлт – 2007

Аудит, Баталгаажуулалтын Олон Улсын Тунхаглал – 2010

ОРЧУУЛАН, ХЭВЛЭСЭН

ЖДААН – АОУС

“Жижиг, Дунд Аж Ахуйн Нэгжийн аудитад АОУС-ыг хэрэглэх удирдамж – 2012” 600 хуудас бүхий Үндсэн ойлголт, Практик удирдамж гэх 2 боть – 2012 онд

“Жижиг, Дунд Аж Ахуйн Нэгжийн аудитад АОУС-ыг хэрэглэх удирдамж – 2012” эмхтгэлд жижиг, дунд аж ахуйн нэгжүүдэд эрсдэлд суурилсан аудитыг гүйцэтгэхдээ аудиторуудын анхаарвал зохих өдөр тутам үйл ажиллагаанд тулгардаг энгийн болоод эргэлзээтэй асуудлуудыг стандартын хүрээнд хэрхэн шийдвэрлэхийг тайлбарласан хэрэглээний тайлбар юм.

ОРЧУУЛАН, ХЭВЛЭСЭН

АУДИТОРЫН СУРГАЛТ

АУДИТОРЫН СУРГАЛТЫН ЗОРИЛГО

СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР

- ✓ Аудит Баталгаажуулалтын Олон Улсын Стандарт
- ✓ Чанарын Хяналтын Олон Улсын Стандарт
- ✓ Санхүүгийн болоод гүйцэтгэлийн аудит
- ✓ Практик дадлага
- ✓ Холбогдох хууль эрх зүйн акт
- ✓ Аудитын үйл ажиллагааны программ
- ✓ Ёс зүйн дүрэм

СУРГАЛТЫН ХУГАЦАА

- ✓ Сургалтын үргэлжлэх хугацаа 21 хоног
- ✓ Улиралд нэг удаа /Давталт/

АУДИТОРЫН СУРГАЛТ

Сэдэвчилсэн сургалтууд

- ✓ СТОУС-ын өөрчлөлт
- ✓ АБОУС-ын өөрчлөлт
- ✓ ЧХОУС
- ✓ Аудитын тодорхой горимууд
 - Аудитын үйлчилгээнд программ хангамж хэрэглэх
 - Аудитын үйлчилгээний үнэ тогтоох аргачлал
 - Материаллагын түвшин тогтоох аргачлал
 - Эрсдлийн аудит

ХЯНАЛТЫН ТОГТОЛЦОО

Аудитын компаниудын үйл ажиллагааны чанарын хяналтыг дараах төрийн болон мэргэжлийн байгууллагуудаас үзүүлж байна.

- Сангийн яам
- Санхүүгийн зохицуулах хороо
- ММНБИ
- Аудитын компанийн дотоод чанарын хяналт

ЦААШДЫН ЗОРИЛТ

- Аудит баталгаажуулалтын олон улсын стандартыг үндэсний стандарт болгон баталж мөрддөг байх. АБОУС, СТОУС-ыг хэрэглэх оновчтой бүтэцийг бий болгох.
- Олон нийтийн эрх ашиг бүхий байгууллагуудад аудит хийсэн компанийн чанарын хяналтын асуудлыг Санхүүгийн зохицуулах хороо гэх мэт төрийн нэг чигийн агентлагт хариуцуулах.
- Аудитын компаниудын үйл ажиллагааны чиглэлийг тодорхой зааглах, тэр заагласан төрөл, чиглэлүүдээрээ аудитын компаниуд нэгдэж нийлэх замаар хүчээ нэгтгэх, томоохон зах зээлд гарах. Аудит-Татвар-Зөвлөх үйлчилгээ.
- Аудитын байгууллага байгуулах шалгуурыг шинэчлэн тогтоох. Тэдний мэргэжлийн ур чадварыг үнэлсэн мэргэжлийн байгууллагын дүгнэлтийг үндэслэн тусгай зөвшөөрөл олгодог байх.
- Аудитын эрсдлийн даатгалын сайн туршлагыг нэвтрүүлэх, Нэмэлт хувийн тэтгэврийн даатгалын асуудлыг хэрэгжүүлэх.

ЦААШДЫН ЗОРИЛТ

- Аудитын үйлчилгээ зөвхөн үйлчлүүлэгчийн төлөө биш нийтийн эрх ашгийн төлөө үйлчилгээ. Тиймээс аудитын байгууллагын засаглал сайн байх хэрэгтэй.
- Компанийн засаглалын асуудлаар мэдлэг сайтай байх нь чухал. МНБ, аудиторуудад хараат бус ТУЗ-ийн гишүүн байх боломж илүү юм. Мэдлэг боловсролоо байнга дээшлүүлэх чухал.
- ММНБИ компанийн засаглалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй гол байгууллагуудын нэг байх болно. Тиймээс төрийн болон мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- Сангийн яам, Санхүүгийн зохицуулах хороо, Хөрөнгийн бирж гэх мэт байгууллагын төлөөлөл Мэргэжлийн байгууллагын шийдвэр гаргах, бодлогын түвшинд квотоор ордог байх
- Аудитын байгууллагын үйлчилгээний үнэ ханшийг төрөөс тогтоохгүй байх.
- Төрийн өмчтэй болон төсвийн байгууллагад аудит хийх үйл ажиллагаанд ҮАГ болон компанийн ТУЗ-ын хооронд зөрчил үүсдэг байдлыг засах.

Анхаарал тавьсанд
баярлалаа